

The reliability and validity of perceptions of stigmatization by others for seeking help scale in a Turkish sample

Sevgi SEZER*

Fatih KEZER**

ABSTRACT. In this study, “Perceptions of Stigmatization by Others for Seeking Help Scale-PSOSH” (Vogel, Wade and Aschman, 2009) was adapted into the Turkish culture. The scale was translated into Turkish based on the guidance drawn up by International Test Commission (ITC) and the adaptation steps that are accepted and required to be applied in the adaptation studies. The preliminary administration was conducted with a group of 40 university students. After that, the scale was first administered to 299 university students and then 202 university students in order to obtain evidences for validity and reliability. Exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) revealed that the items preserved the one-factor structure in the original culture. The scale’s Cronbach’s Alpha was 0.93; test-retest reliability coefficient was 0.80; split half reliability coefficient was 0.90; concurrent validity was 0.72. The study is expected to draw attention to social stigmatization associated with seeking psychological help and to contribute to further research of the issue by researchers in the field of psychological services.

Keywords: Help seeking, stigmatization, social stigma, self stigma.

* Phd., Ankara University, Faculty of Educational Sciences, Department of Psychological Services in Education, Ankara, Turkey. E-mail: sevgisezer2012@gmail.com

** Res. Assist., Ankara University, Faculty of Educational Sciences, Department of Measurement and Evaluation, Ankara, Turkey. E-mail: fatihkezer@yahoo.com

SUMMARY

Purpose and Significance: There are many factors that affect the attitudes of people for seeking help (Atik & Yalçın, 2011; Egisdottor & Gerstein, 2009; Keklik, 2009). Seeking counselling or psychotherapy help is considered as “embarrassing and risky enterprises” by some individuals and thus, leads to fear and avoidance for them (Khusner & Sher, 1989; quoter: Vogel, Wester & Larson, 2007). Research have shown that the fear of social stigma is the most common reason which causes people avoid seeking help (Corrigan, 2004; Corrigan, Watson & Barr, 2006; Hashimoto, Elia & Chambliss, 2002; Ludwikowski, Vogel & Armstrong, 2009; Shea & Yeh, 2008; Schomerus & Angermeyer, 2008; Topkaya, 2011; Vogel et al., 2005; Vogel, Wade & Ascherman, 2009; Vogel, Wade & Hackler, 2007).

Different from social stigmatization, Vogel and others (2009) attached importance to stigmatization by others. Their research revealed that help-seeking attitude of the individual is more likely to be affected by stigmatization by others. The adaptation of “Perceptions of Stigmatization by Others for Seeking Help Scale” (PSOSH) developed by Vogel et al. (2009) into Turkish will provide a measuring instrument for stigmatization by others and thus contribute to comprehensive academic studies on this issue in the field of behavioural sciences, and will facilitate understanding the factors that affect help-seeking attitudes and fear of being stigmatized in Turkey. In this scope, the aim of this study is to adapt Perceptions of Stigmatization by Others for Seeking Psychological Help Scale into Turkish culture for the purpose of measuring the ‘fear of being stigmatized by others’ perceived by individuals in need of psychological help.

Method: This research is a study in survey design in which Perceptions of Stigmatization by Others for Seeking Psychological Help Scale is adapted into Turkish culture and the validity and reliability evidences are analyzed. The data of the research was gathered from four different sample groups. “Perceptions of Stigmatization by Others for Seeking Psychological Help Scale” was used in the research as data collection tool. For concurrent validity, “Stigma Scale for Receiving Psychological Help – SSRPH (Komiya et al., 2000) which was adapted into Turkish by Topkaya (2011) was used in the research. The scale was translated into Turkish based on the guidance drawn up by International Test Commission (ITC) and the adaptation steps that are accepted and required to be applied in the adaptation studies.

Results: In the adaption of the scale, first exploratory factor analysis, then confirmatory factor analysis were made to find out the construct validity. After the exploratory factor analysis, KMO value was 0.64; Barlett

Sphericity value was significant ($\chi^2=3550.13$, $p<0.01$). Explained variance values, eigenvalues and scree plot were analyzed and it was decided that one-factor structure was appropriate. 46.82% of the total variance was explained by one factor. Confirmatory factor analysis was used so as to test the accuracy of the one-factor structure and chi square value was calculated as 737.25 ($p<0.01$). Chi square value's ratio to degree of freedom was 3.94; RMSEA was calculated as 0.09. NNFI, CFI and IFI were calculated as 0.96. NFI was 0.95. GFI was 0.81; AGFI was 0.76. After administering the test to 40 students at a three-week interval, the correlation between the two administrations which is also interpreted as the coefficient of stability was found out to be 0.80. In order to test the concurrent validity PSOSH and SSRPH were administered and the correlation between the two scales was calculated as 0.72. Internal consistency coefficient of the scale (Cronbach's Alpha) was 0.93; split-half reliability coefficient was 0.90.

Discussion and Conclusions: The study is expected to draw attention to social stigmatization and stigmatization by others associated with seeking psychological help and to contribute to further research of the issue by researchers in the field of psychological services.

Psikolojik Yardım Aramada Yakın Çevre Damgalaması Ölçeği'nin Bir Türk Örneğinde Geçerlik ve Güvenirliği

Sevgi SEZER*

Fatih KEZER**

ÖZ. Bu araştırmada “Psikolojik Yardım Aramada Yakın Çevre Damgalaması Ölçeği-PYAYÇDÖ (Vogel, Wade ve Ascherman, 2009) Türk kültürüne uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi Uluslararası Test Komisyonu (ITC)'nin hazırlamış olduğu rehberden ve uyarlama çalışmalarında olması gereken ve kabul görmüş uyarlama adımlarından yola çıkılarak yapılmıştır. 40 kişilik bir üniversite öğrencisi grubu üzerinde ön uygulama yapılmıştır. Geçerlik ve güvenirlige ilişkin kanıtlar elde etmek amacıyla ölçek; öncelikle 299; sonrasında da 202 üniversite öğrencisi grubuna uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucunda maddelerin orijinal kültürdeki tek faktörlü yapıyı korudukları saptanmıştır. Ölçeğe ilişkin Cronbach Alfa katsayısı 0.93; test tekrar test güvenirlilik katsayısı 0.80; iki yarı güvenirliliği katsayısı 0.90; ölçüt dayanaklı geçerlik katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur. Çalışmanın psikolojik yardım arayışında toplumsal damgalamaya dikkat çekmesi, konunun psikolojik hizmetler alanındaki araştırmacılar tarafından daha ayrıntılı araştırılmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik yardım arama, damgalama, toplumsal damgalama, kendini damgalama.

* Dr., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü Ankara, Türkiye. E-posta: sevgisezer2012@gmail.com

** Arş. Gör., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Ölçme ve Değerlendirme Bölümü Ankara, Türkiye. E-posta: fatihkezer@yahoo.com

GİRİŞ

Bireylerin psikolojik yardım aramaya ilişkin tutumları birçok faktörden etkilenmektedir; cinsiyet, içinde bulunulan zaman dilimi, kültür, eğitim, din, kontrol odağı, ulusal kimlik, duygusal açıklık, algılanan konfor, kendini açmanın faydalarına inanç, kültürlenme düzeyi, bireysellik, sosyal çevre uyumu, kültürel katılım, kültürel değerler, yabancılaşma ve etnik kimlik psikolojik yardım aramaya ilişkin tutumlarla ilişkisi tespit edilen etkenler olarak ortaya çıkmaktadır (Atik ve Yalçın, 2011; Egisdottor ve Gerstein, 2009; Keklik, 2009).

Psikolojik danışma ya da psikoterapi yardımı alma bazı bireyler tarafından potansiyel olarak “utanç verici, riskli bir girişim” olarak değerlendirilmekte ve bu durum bireylerde korku ve kaçınmaya yol açmaktadır. Kushner ve Sher (1989) psikolojik yardım arama davranışını yaklaşma/kaçınma çatışması olarak kavramsallaştırmışlardır (akt: Vogel, Wester ve Larson, 2007). Araştırmacılar yaklaşma faktörlerini bireyin rahatsızlık düzeyi ve bu rahatsızlığı azaltma isteği arasındaki ilişki ile açıklamakta, rahatsızlığı azaltma isteği arttıkça bireyin yardım alma niyetinin artabildiğine dikkat çekmektedirler. Kaçınma faktörleri bireyin yardım arama davranışı üzerinde daha belirleyici bir güce sahiptir. Tedavi korkusunun önemli bir kaçınma faktörü olduğuna değinen araştırmacılar, bir kişi tedavi sürecine başlamış olsa dahi, tedavi korkularının bireyin tedaviden yararlanmasını engellediğini göstermişlerdir.

Psikolojik yardıma ilişkin çeşitli kaçınma faktörleri genel olarak şu şekilde tanımlanmaktadır; toplumsal damgalama algısı (Komiya, Good ve Sherrod, 2000), tedavi korkuları (Kushner ve Sher, 1989; Pipes, Schwarz ve Crouch, 1985; akt.,Vogel ve ark., 2007) acı veren duyguyu paylaşma korkusu (fear of emotion) (Komiya ve ark., 2000) psikolojik yardım sürecine ilişkin beklenen yarar ve riskler (Vogel ve Wester, 2003; Vogel, Wester, Wei ve Boysen, 2005) ve kendini açma (Vogel ve Wester, 2003).

Toplumsal Damgalama

Psikolojik yardıma yönelik kaçınma faktörlerinin başında gelen toplumsal damgalama; psikolojik yardım arayan ya da alan bireyin toplumsal olarak kabul edilemez olduğuna yönelik algıdır (Vogel, Wade ve Haake, 2006). Blaine'e (2000) göre damga (stigma); sosyal olarak kabul edilemez olduğu düşünülen kişisel veya fiziksel bir özellikten kaynaklanan bir belirti ya da kusurdur. Psikolojik yardım arayışı ile bağlantılı damgalama (stigmatization) ise; “psikolojik tedaviye başvuran bir kişinin hoş karşılanmaması ve sosyal olarak kabul edilemez olarak algılanmasıdır”. Bunun sonucu olarak bireyler ruhsal bir hastalık etiketinden ve onun

getireceği sıkıntılardan kaçınmak için psikolojik yardım aramaya ya da bu yardım sürecine tümüyle katılmaya karar verememektedirler (Vogel ve ark., 2006). Toplumda özellikle düşük özsaygısı olanlar, dış kontrol odaklılar ve yüksek anksiyetesi olanlar dışlanmaktadır (Bilge ve Çam, 2010). Ruh sağlığı bozuk kişiler hakkındaki olumsuz algılar tedaviye ihtiyaç duyan kişileri etkilemekte olup, ruh sağlığı ile ilgili endişelerin gizlenmesine ve damgalamayla bağlantılı olumsuz sonuçları azaltmak üzere tedaviden kaçınılmasına yol açabilmektedir (Corrigan, 2004; Vogel ve ark., 2007).

Araştırmalar toplumsal damgalanma endişesinin bireylerin psikolojik yardım arayışından kaçınmalarının en yaygın nedeni olduğunu göstermiştir (Corrigan, 2004; Corrigan, Watson ve Barr, 2006; Hashimoto, Elia ve Chambliss, 2002; Ludwikowski, Vogel ve Armstrong, 2009; Shea ve Yeh, 2008; Schomerus ve Angermeyer, 2008; Topkaya, 2011; Vogel ve ark., 2005; Vogel, Wade ve Aschman, 2009; Vogel, Wade ve Hackler, 2007). Yapılan bir araştırmada toplumsal damgalanma algısının, üniversite öğrencilerini üniversitede sunulan ruh sağlığı hizmetlerinden yararlanmaktan alıkoyduğu bulunmuştur. Araştırmalar ayrıca, bireyin toplumsal olarak damgalanma endişesi arttıkça psikolojik yardım almaya ilişkin olumsuz tutumlarının arttığını ve psikolojik yardım alma niyetinin azaldığını göstermektedir (Komiya ve ark., 2000; Vogel ve ark., 2005). Damga ayrıca içselleştirilebilir (self stigma) ve araştırmacılara göre bu durum, yardım arayışına girme olasılığını daha da azaltmaktadır (Corrigan, 2004; Vogel ve ark., 2006; Vogel ve Wade, 2009).

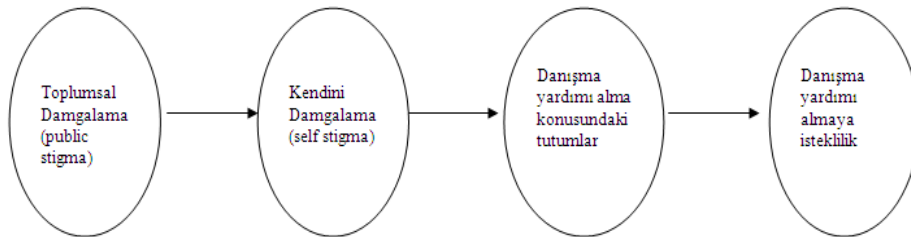
Kendini Damgalama

Damgalamanın yardıma ihtiyacı olan bireylerin psikolojik yardım hizmetlerinden yararlanmalarının önünde büyük bir engel haline gelmesi, kendini damgalama ile sonuçlandığında gerçekleşmektedir (Corrigan, 2004; Vogel ve ark., 2006). Kendini damgalama; toplumsal damgayı içselleştirmeleri durumunda damgalanan grup üyelerinin kendilerine vurabileceği damga olarak tanımlanmaktadır (Corrigan, 2004). Damgalamanın içselleştirilmesiyle, toplumdaki olumsuz kalıp yargılar kişinin kendisi için de geçerli “gerçekler” haline gelir ve kişide utanç duygusuna yol açar (Bilge ve Çam, 2010). Araştırmalar kendini damgalamanın bireyin özsaygısını düşürdüğü, sosyal etkileşimini zayıflattığı, mevcut ilişkilerini bozduğu ve kişiyi işini kaybetme riskiyle karşı karşıya getirdiğini göstermektedir (Larson ve Corrigan, 2010; Scheffer, 2003).

Araştırmacılar toplumsal damganın içselleştirilmesi durumunda bireyin yardım arayışına girme olasılığının daha da azalacağına dikkat çekmekte (Larson ve Corrigan, 2010; Vogel ve Wade, 2009) ve damgalamanın bu

farklı biçimlerini anlama, yardım arayışının önünde duran engelleri aşma konusunda insanlara yardımcı olmanın, psikolojik yardım hizmetleri alanındaki araştırmacılara önemli görevler yüklediğini ifade etmektedirler (Vogel ve Wade, 2009).

Vogel ve ark., (2007) damgalama sürecinin yalnızca psikiyatrik bir soruna ilişkin yardım arama söz konusu olduğunda değil, psikolojik danışma yardımı arama söz konusu olduğunda da aynı şekilde işlediğine dikkat çekmişlerdir (Şekil 1). Şekil 1'de ayrıca kendini damgalamanın yardım arayışı konusundaki istekliliği doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu ilişki Vogel ve ark. (2007) çalışmasıyla ortaya konmuştur. Ruh hastası olmaya vurulan damga ile psikolojik danışmadan faydalanma nedeniyle vurulan damga aynı olmayabilir, fakat araştırmacıların bulgularına göre psikolojik danışmadan faydalanan kişiler faydalanmayan kişilere kıyasla daha fazla damgalandıklarını bildirmektedir. Bir araştırmada danışmanlık hizmetlerinden faydalanmış olarak etiketlenen kişilerin, etiketlenmemiş kişilere kıyasla daha itici olarak değerlendirildiği ve bu kişilere karşı daha olumsuz davranışlar sergilendiği sonucuna ulaşılmıştır (Sibicky ve Dovidio, 1986; akt: Vogel ve ark., 2007). Ben-Porath (2002) tarafından yapılan senaryoya dayalı bir araştırmada, depresyon konusunda yardım aldığı söylenen kişiler; sırt ağrısı için yardım aldığı söylenen kişiler ve depresyon konusunda yardım almadığı söylenen kişilere kıyasla duygusal açıdan daha istikrarsız, daha az ilginç ve kendine güveni daha düşük olarak değerlendirilmişlerdir. Sonuç olarak, bireyin yalnızca bir ruhsal hastalığı olması durumunda değil, herhangi bir sebeple psikolojik bir yardım hizmeti araması bile toplum tarafından damgalanabilmektedir.

Şekil 1. Damgalama ve psikolojik yardım arama davranışı (Vogel ve ark., 2007)

Etkileşimde Olunan Yakın Çevrenin Damgalaması

Vogel ve ark. (2009) bunlara ek olarak, araştırmalarının sonuçlarından da yola çıkarak, toplumsal damgalama (social stigmatization) ile kişinin etkileşim halinde olduğu sosyal grubun damgalamasının (stigmatization by others) ayırt edilmesinin gerekliliğine dikkat çekmişlerdir. Araştırmacılara göre toplumdaki damgalama ile kişinin sosyal iletişim ağındaki damgalama arasındaki fark önem taşımaktadır, çünkü bir kişi toplum genelinde var olan bir damgalamaya kıyasla, etkileşim halinde olduğu kişiler arasındaki damgalamadan daha fazla etkilenebilir. Örneğin, bir birey toplumun psikolojik hizmetlere başvurmayı damgaladığının farkına varabilir ancak kendi sosyal iletişim ağının yardım arayışına giren kişilere destek olduğunu da hissedebilir. Bu durumda kişinin bu hizmetleri almaya daha istekli olması beklenir, çünkü kişisel olarak tanıdığı bireylerin olumsuz tepki verme olasılığı daha düşüktür. Buna karşılık, kişinin sosyal iletişim ağında daha büyük bir damgalamanın söz konusu olması, toplumsal damgalamaya ilave niteliğinde ek bir etkiye sebep olur ve yardım arayışı olasılığını daha da düşürür. Bu iddialarla paralel olarak, bireyin sosyal iletişim ağının etkisi, psikolojik yardıma başvurmada kilit bir unsur olarak ele alınmıştır. Araştırmacılar kendi araştırmalarında bireylerin etkileşim içinde olduğu sosyal grubun yaptığı damgalamanın kendini damgalamayı yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Başka araştırmalar da bir kişinin sosyal grubunun, kişinin psikolojik sorunlar yaşadığı zaman hizmet arayışına girip girmeyeceğini etkileyen bir role sahip olduğunu göstermiştir (Angermeyer, Matschinger ve Rie del-Heller, 2001).

Türkiye’de Damgalama Konusundaki Araştırmalar

Türkiye’de damgalama konusunda ulaşılan çalışmalar çoğunlukla psikiyatrik hastalıklara ilişkin damgalama hakkındadır. 3P (psikiyatri, psikoloji, psikofarmakoloji) dergisinin Eylül 2004 eki “Stigma” olarak çıkmıştır. Bu dosyada; devletlerin ruh sağlığı politikalarının damgalayıcı etkisinden, sağlık çalışanlarının damgalayıcı davranış ve tutumlarından, toplumdaki psikiyatrist tasarımının damgalamadaki etkisinden ve medyanın ruhsal sorunları olan bireyleri “saldırgan” olarak karakterize etme eğiliminin toplumsal damgalamayı tetikleyici gücünden söz edilmekte ayrıca farklı ruhsal hastalıklara ilişkin damgalamadan söz edilmektedir (Özmen ve Taşkın, 2004; Demet, 2004; Ögel, 2004; Aydemir, 2004; Özmen, Taşkın, Özmen ve Demet, 2004). Bunların dışında Ünal, Hisar, Çelik ve Özgüven (2010), ruhsal hastalığa yönelik inançları araştırmışlar ve ruhsal hastalığa ilişkin olumsuz inancın; evli, ruhsal hastalığı olan bir kişiyle daha önce hiç karşılaşmamış ve orta düzey ekonomik duruma sahip olan kişilerde daha

yüksek, ruhsal hastalıklı akrabaya sahip olanlarda ise daha düşük olduğunu bulmuşlardır. Son olarak Topkaya (2011), psikolojik yardım niyetinin sosyal damgalanma, tedavi korkusu, beklenen yarar, beklenen risk ve tutum faktörleriyle modellenmesi konulu çalışmasında sosyal damgalanma algısı ile psikolojik yardım alma niyeti arasında negatif yönde doğrudan bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Araştırmalara konu hakkındaki ölçme araçları açısından bakıldığında Türkçe'ye uyarlanmış başka damgalama ölçekleri [Ruhsal Sorunları Olan Bireylere Yönelik Toplum Tutumları Ölçeği (Bağ ve Ekinci, 2003), Ruhsal Hastalığa Yönelik İnançlar Ölçeği (Bilge ve Çam, 2008), Ruhsal Hastalıklarda İçselleştirilmiş Damgalanma Ölçeği (Ersoy ve Varan, 2007) ve son olarak, Psikolojik Yardım Alma Nedeniyle Sosyal Damgalanma Ölçeği (Topkaya, 2011)] olmakla birlikte bu araçların bireyin etkileşimde olduğu yakın çevre yerine toplumun genel damgalamasına ilişkin ya da ruhsal hastalıklara ilişkin oldukları görülmüştür. Bu çalışmada Vogel ve ark. (2009) tarafından geliştirilen "Perceptions of Stigmatization by Others for Seeking Help (PSOSH)- Psikolojik Yardım Aramada Yakın Çevre Damgalaması Ölçeği (PYAYÇDÖ)'nin Türkçe'ye uyarlanmasının, yakın çevre damgalamasına ilişkin bir ölçme aracı sağlayacağı ve bu yolla davranış bilimleri alanında konu hakkında etraflı akademik çalışmaların yapılmasına katkıda bulunacağı ve Türkiye'de psikolojik yardım arama tutumları ve damgalanma endişesini etkileyen faktörlerin anlaşılmasını kolaylaştıracağı düşünülmüştür.

Bu çerçevede bu araştırmanın amacı, Türkçe'de psikolojik yardım arama davranışı üzerinde yakın çevrenin damgalamasının etkisini ölçen ve böylece bu konuda niceliksel veriler toplamaya yardımcı olacağı düşünülen "Psikolojik Yardım Aramada Yakın Çevre Damgalaması Ölçeği"ni (Vogel ve ark., 2009) Türk kültürüne uyarlamaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma Psikolojik Yardım Aramada Yakın Çevre Damgalaması Ölçeği'nin (PYAYÇDÖ) Türk kültürüne uyarlanıp, geçerlik ve güvenirlik kanıtlarının incelendiği genel tarama modelinde bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın verileri dört farklı grup üzerinden toplanmıştır. İlk olarak 2009–2010 öğretim yılında öğrenim görmekte olan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşan

299 kişilik bir gruptan toplanmıştır. Çalışma grubunun %45.15 (135)'i üçüncü sınıf öğrencilerinden; % 54.85 (164)'i dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin %34.11 (102)' ini erkek; % 65.89 (197)'unu kız öğrenciler oluşturmaktadır. Toplam 299 öğrenciye ait dağılım Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Çalışma grubunun bölümlere göre dağılımı

Bölüm	f	%
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	46	15.38
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	39	13.04
Okul Öncesi Öğretmenliği	47	15.73
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	51	17.06
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	43	14.38
Zihinsel Engelliler Öğretmenliği	73	24.41
Toplam	299	100.00

Ölçekte yer alan ifadelere ilişkin anlaşılmayan noktaların giderilmesi, sorunlu olduğu düşünülen ifadelerin belirlenmesi için ön uygulama planlanmış ve hedef grubu temsil ettiği düşünülen 40 öğrenci üzerinde ön uygulama yapılmıştır. Test tekrar test güvenilirliğine ilişkin kanıt elde etmek amacıyla ayrıca toplam 40 kişilik üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden veri toplanmıştır. Ölçüt dayanaklı geçerliğinin test edilmesi amacıyla 2010–2011 öğretim yılı Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan beş farklı bölümün üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 202 kişiden veri toplanmıştır. Bu 202 kişiyi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği bölümünden 32 (%15.84); Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünden 68 (%33.66); Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünden 50 (%24.75); Sınıf Öğretmenliği bölümünden 35 (%17.33) ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden 17 (%8.42) kişi oluşturmaktadır.

Veriler ve Toplanması

Bu araştırmada, Vogel ve ark. tarafından 2009 yılında geliştirilen “Psikolojik Yardım Aramada Yakın Çevre Damgalaması Ölçeği-PYAYÇDÖ” Türkçeye uyarlanmıştır. Orijinal ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması için orijinal ölçeği geliştiren araştırmacılar, ölçeği geliştirirken farklı aşamalarda, beş ayrı örneklem grubundan faydalanmıştır. Araştırmacılar açılımlı faktör analizi sonucunda ölçekte yer alan 21 maddenin tek faktör altında toplandığını, 21 maddenin faktör yük değerlerinin 0.62 - 0.83 arasında değiştiği sonucuna ulaşmışlardır. Tek faktör, toplam varyansın %51,2'sini açıklarken, 21 maddeye ilişkin iç

tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) 0.96 olarak bulunmuştur. Orijinal ölçeği geliştiren araştırmacılar, ölçeğin uzunluğundan dolayı diğer araştırmacılar ve uygulamacılar için pratik olmayacağı düşüncesiyle en yüksek faktör yük değeri veren ilk beş maddeyi almış ve bu doğrultuda doğrulayıcı faktör analizi yapmışlardır. Doğrulayıcı faktör analizi sonunda ki-kare değeri 14.82 ($p < 0.01$); CFI 0.99; SRMR 0.02; RMSEA 0.06 olarak belirtilmiştir. Beş madde için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) 0.89 olarak bulunmuştur. Bu beş madde ile oluşturulmuş ölçeğin, damgalamanın farklı bir boyutunu ortaya koyduğu ileri sürülmüş ve bu doğrultuda damgalamaya ilişkin “Psikolojik Yardım Arama Sürecinde Damgalama (*Stigma of Seeking Professional Psychological Help*), “Yardım Arayışına İlişkin Kendini Damgalama (*Self-Stigma of Seeking Help*)” ve “Ayrımcılık” (*Devaluation-Discrimination*) ölçekleri ile birlikte dört ölçek faktör analiziyle incelenmiştir. Analiz sonucunda beş maddenin tek başına bir faktör oluşturduğu tespit edilmiş ve bu faktörün yardım arayışına ilişkin toplumsal damgalama, kendini damgalama, ayrımcılık vb. boyutlardan farklı olarak, beklendiği gibi bireylerin etkileşim içinde olduğu sosyal grubun yaptığı damgalamayı (stigmatization by others) ölçtüğü saptanmıştır. Araştırmada ayrıca etkileşim içinde olunan sosyal grubun yaptığı damgalamanın kendini damgalamayı yordayıcılığına bakılmış ve anlamlı bir yordayıcı olduğu bulunmuştur. Üç hafta ara ile yapılan test tekrar test güvenilirliği 0.77 bulunmuştur. Ölçek “Hiç Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Karasızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” şeklinde 5’li likert tipinde derecelendirilmiştir. Bu araştırmada da orijinal ölçeğin 5’li derecelendirilmiş yapısı aynen kullanılmıştır. Bununla birlikte, orijinal ölçekte ölçeğin kısa olması amacıyla ele alınmış 5 madde değil, açılımlayıcı faktör analizi sonucunda yüksek faktör yük değeri veren ve tek faktörlü yapı oluşturan 21 maddenin tamamı uyarlama çalışmasına dahil edilmiştir.

Araştırmada ölçüt dayanaklı geçerlik için Topkaya (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan “Psikolojik Yardım Alma Nedeniyle Sosyal Damgalanma Ölçeği (PYANSDO- Stigma Scale for Receiving Psychological Help, Komiya ve ark., 2000)” kullanılmıştır. Psikolojik yardım alma nedeniyle bireyin sosyal damgalanma algısını değerlendirmek amacıyla geliştirilen beş maddelik bir ölçektir. Orijinal çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.72 olarak bildirilmiştir. Topkaya (2011) tarafından yapılan uyarlama çalışmasında PYANSDO’nun güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.80 olarak bulunurken, ölçeği oluşturan beş maddenin madde toplam test korelasyonlarının 0.53 ile 0.67 arasında olduğu görülmüştür. PYANSDO’nun güvenilirlik çalışması dahilinde, doğrulayıcı faktör analizi sonuçları kullanılarak hesaplanan ve yapısal güvenilirlik olarak isimlendirilen “McDonald’ın Omega (ω) değeri 0.79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin maddeleri, (1) kesinlikle katılmıyorum ve (4) kesinlikle katılıyorum arasında

değişen 4'lu dereceleme ile yanıtlanmaktadır. Ölçeğin bütününden alınabilecek toplam puan 1 ile 20 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin psikolojik yardım alma nedeniyle sosyal damgalanma algısının yüksek olduğuna işaret etmektedir. PYANSDO bu araştırmada uyarlanan PYAYÇDÖ'den farklı olarak yakın çevrenin yaptığı damgalamayı değil de toplumun genelinde psikolojik yardım arayan veya alan bireylere yönelik damgalamayı ölçmektedir. Sonuç olarak her iki ölçek de çevre tarafından yapılan damgalamayı ölçtükleri için PYANSDO benzer ölçek olarak alınmıştır.

Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması sürecinde öncelikle orijinal ölçeğin geliştiricileriyle iletişime geçilerek izin alınmıştır. Ölçeğin Türk diline çevrilmesi için araştırmacılar ile birlikte, alan ve yabancı dil bilgisine sahip bir uzmandan daha faydalanılmıştır. Ölçeğin orijinal dili olan İngilizce alanında uzman bir öğretim elemanından ölçeğin çevirisi istenmiştir. Yapılan üç çeviri araştırmacılar tarafından incelenerek tek form haline getirilmiştir. Oluşturulan formun geri çevirisi için İngilizce alanında iki uzmandan yardım alınmıştır. Geri çevirisi yapılan ölçek ile orijinal ölçek araştırmacılar tarafından karşılaştırılmış ve ifadelerde düzeltmeler yapılmıştır. Ölçeğin isminde geçen diğerleri-"others" kavramının aslında Vogel ve ark. (2009) tarafından gerek ölçek geliştirme sürecinde, gerekse ölçek maddelerinde, etkileşim içinde bulunan yakın çevre için kullanıldığı göz önünde tutularak ölçekteki "others" kavramı Türkçeye "yakın çevre" olarak çevrilmiştir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında uzman dört öğretim elemanından görüş alınmıştır. İfadelerin anlaşılabilirliği, hedef gruba uygunluğu, anlatım bozukluklarının tespiti vb. konularda iki farklı Türk Dili uzmanından görüş alınmıştır. Ölçme ve Değerlendirme alanında uzman iki farklı öğretim elemanından ölçeği incelemeleri istenmiş ve görüş alınmıştır. Hedef grubu temsil ettiği düşünülen 40 öğrenci üzerinde ön uygulama yapılmış, bununla birlikte öğrencilerden sorunlu gördükleri maddelere ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Maddelerin ayırt edicilikleri incelenmiş ve sorunlu madde olup olmadığına bakılmıştır. Ön uygulama sonucunda tüm maddelerin sınırlı grup dâhilinde 0.36 üzeri madde ayırt ediciliğine sahip olduğu tespit edilmiş ve maddelerin ayırt ediciliğine ilişkin bir sorun olmadığına karar verilmiştir. İfadelere ilişkin uygulama yapılan grubun belirttiği noktalarda düzeltmeler yapılmıştır. İncelemeler ve düzeltmeler sonunda 21 maddelik nihai form uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan maddelerden bazıları aşağıdaki gibidir;

Psikolojik yardım aramaya giriştiğinizde etkileşimde olduğunuz insanlar...

- "Sizi güçsüz görürler."
- "Sizin bulunduğunuz ortamlarda kendilerini rahatsız hissederler."
- "Kendi başınıza bir şeyin üstesinden gelemeyeceğinize inanırlar."
- "Bu durumun sizin hatanız olduğunu düşünürler."

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Uyarılama sürecinde ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymak ve maddelerin niteliklerini belirlemek için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. Faktör analizi birbiriyle ilişkili birden fazla değişkeni bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler bulmayı amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir (Büyüköztürk, 2008; Kline, 2000). Bu tür uyarılama çalışmalarında araştırmacılar, açımlayıcı faktör analizi çalışmasıyla belirlemiş oldukları faktör yapılarını doğrulayıcı faktör analizine tabi tutmaktadırlar. Son zamanlarda uyarılama çalışmalarında orijinal ölçeğin faktör yapısının test edilmesinde doğrulayıcı faktör analizinin yeterli olacağı üzerine tartışmalar yapılsa da faktör yük değerlerinin incelenmesi ve veri setindeki maddelerin kümelenmesinin görülmesi amacıyla açımlayıcı faktör analizi de bir kanıt olarak sunulmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi var olan örtük yapının ilgili veri seti ile doğrulanıp doğrulanmadığını test etmektedir (Tabachnick ve Fidel, 2007). Modelin geçerliği, uyum iyiliği istatistiklerine ve yapı geçerliğine ilişkin kanıtların bir arada sunulmasına bağlıdır (Hair, Anderson, Babin, Black ve Tahtam, 2006; Schumacker ve Lomax, 2004). Modelin uygunluğu için Ki-kare istatistiği, Ortalama Hataların Karekökü (RMSEA), Uyum İyiliği İndeksi (GFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi(CFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI), Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI), Artmalı Uyum İndeksi (IFI), Basitlik/Yalınlık Uyum İndeksi (PGIF) gibi indeksler değerlendirilmektedir (Hair ve ark., 2006; Kline, 2000; Tabachnick ve Fidel, 2007). Ölçüt dayanaklı geçerliğinin ortaya konması amacıyla beş maddelik “Psikolojik Yardım Alma Nedeniyle Sosyal Damgalanma Ölçeği” ve 21 maddelik “Psikolojik Yardım Aramada Yakın Çevre Damgalaması Ölçeği” aynı anda uygulanmış ve ölçeklerden elde edilen toplam puanlar arasında korelasyona bakılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlılık hakkında bilgi veren Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Maddelerin ölçek toplam puanıyla ilişkisini veren ve bir ölçüde madde ayırt edicilikleri olarak yorumlanan madde toplam korelasyonları hesaplanmış ve incelenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığına ilişkin bilgi veren iki yarı güvenilirliği hesaplanmıştır. Ayrıca üç hafta ara ile ölçek 40 kişilik bir gruba tekrar uygulanarak kararlılığın bir ölçüsü olarak değerlendirilen test-tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin analizi için, EXCEL, SPSS ve LISREL yazılımlarından yararlanılmıştır.

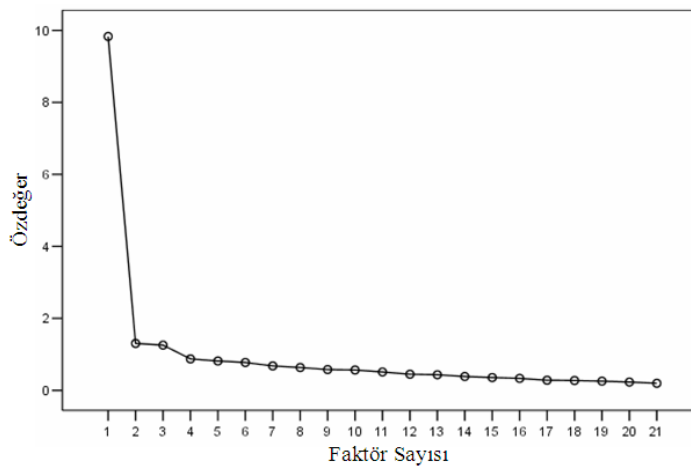
BULGULAR

Ölçeğe ilişkin uyarılama çalışmasında yapı geçerliğinin ortaya konması için öncelikle açımlayıcı faktör analizi (temel bileşenler analizi), daha sonra doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Veri setinin açımlayıcı faktör analizi için uygun olup olmaması Keiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik

testi ile test edilmiştir. KMO testi veri setinin faktör analizi için yeterince büyük olup olmadığını sınamak için yapılmaktadır. Bulunan değeri 1'e yaklaştıkça mükemmel, 0.50'nin altında ise kabul edilemez olarak değerlendirilir (0.90 ve üstü mükemmel, 0.80 ve üstü çok iyi, 0.70 ve üstü iyi ve 0.60 ve üstü orta, 0.50'lerde kötü) (Hair ve ark., 2006, Sharma, 1996). Araştırmanın verilerine ilişkin, KMO değeri 0.94 bulunmuştur. KMO değerinin yorumlanmasına ilişkin aralıklar referans alındığında, bu değer "mükemmel" olduğu ifade edilebilir. Veri setinin normalliğine ilişkin kant olarak değerlendirilen Barlett Küresellik Testi değerinin ise manidar olması gerekir. Bu çalışmada elde edilen Barlett Küresellik değeri manidar bulunmuştur ($\chi^2=3550.13$, $p<0.01$). Yapılan faktör analizi sonucunda açıklanan varyans değerleri Çizelge 2'te ve yamaç-birikinti grafiği Şekil 2'te verilmiştir.

Çizelge 2. Açıklanan toplam varyans tablosu

Bileşen	Toplam	Başlangıç Öz Değerleri	
		Varyans (%)	Kümülatif Varyans (%)
1	9.832	46.817	46.817
2	1.303	6.205	53.022
3	1.255	5.978	59.001
4	.873	4.159	63.160
5	.815	3.880	67.040
6	.773	3.679	70.719
...

Şekil 2. Psikolojik Yardım Aramada Yakın Çevre Damgalaması Ölçeği'ndeki maddelere ilişkin yığılma grafiği

Açıklanan varyans tablosu (Çizelge 2) ve yamaç-birikinti grafiği (Şekil 2) incelenerek tek faktör yapısının uygun olduğuna karar verilmiştir. Tek faktör ile toplam varyansın % 46,82'si açıklanmaktadır. Bu da tek faktör için oldukça iyi bir değerdir (Kline, 2000). Maddelerin faktör yük değerleri Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Psikolojik Yardım Aramada Yakın Çevre Damgalaması Ölçeği maddelerine ait faktör yük değerleri

Madde	Faktör Yük Değeri	Madde	Faktör Yük Değeri
Madde 17	0.795	Madde 16	0.698
Madde 19	0.778	Madde 2	0.684
Madde 5	0.768	Madde 6	0.680
Madde 9	0.751	Madde 20	0.679
Madde 11	0.732	Madde 21	0.671
Madde 18	0.727	Madde 14	0.634
Madde 4	0.725	Madde 8	0.590
Madde 13	0.721	Madde 1	0.538
Madde 12	0.707	Madde 15	0.502
Madde 10	0.704	Madde 3	0.492
Madde 7	0.697		

Çizelge 3 incelendiğinde en düşük faktör yük değerine sahip maddenin 3. madde olduğu, faktör yük değerinin de 0.49 olduğu gözlenmektedir. Faktör yük değerinin minimum 0.32 olması gerektiği göz önüne alındığında tüm maddelerin kabul edilebilir ve yüksek faktör yük değeri verdiği görülmektedir (Tabachnick ve Fidel, 2007). 21 maddelik ölçeğe ilişkin Cronbach Alfa katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Maddelerin ölçek toplam puanı ile korelasyonunu gösteren ve aynı zamanda ayırt edicilik olarak da yorumlanabilen (Büyüköztürk, 2002) madde toplam korelasyonları (ayırt edicilik katsayıları) Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Madde toplam korelasyon katsayıları

Madde	Madde Toplam Korelasyonu ¹	Madde	Madde Toplam Korelasyonu ¹
Madde 1	0.49	Madde 12	0.67
Madde 2	0.65	Madde 13	0.68
Madde 3	0.45	Madde 14	0.59
Madde 4	0.68	Madde 15	0.46
Madde 5	0.73	Madde 16	0.65
Madde 6	0.63	Madde 17	0.75
Madde 7	0.65	Madde 18	0.69
Madde 8	0.55	Madde 19	0.74
Madde 9	0.71	Madde 20	0.64
Madde 10	0.66	Madde 21	0.63
Madde 11	0.69		

¹n=299

Çizelge 4 incelendiğinde madde toplam korelasyonlarının (madde ayırt edicilik katsayılarının) 0.45 ile 0.75 arasında değiştiği görülmektedir. Ayırt edici bir maddenin minimum 0.40 ayırt edicilik katsayısına sahip olması gerektiği göz önüne alındığında ölçekteki tüm maddelerin iyi derecede ayırt edici olduğu söylenebilir (Ebel, 1965).

Uyarılama sürecinde orijinal ölçeğe ait tek faktörlü yapının doğruluğunun test edilmesi için doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır ve ki kare değeri 737.25 bulunmuştur ($p < 0.01$). Ki-Kare değerinin serbestlik derecesine oranı 3.94, Ortalama Hataların Karekökü (RMSEA) 0.09 olarak tespit edilmiştir. Modelin uygunluğuna ilişkin değerlerin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir (Jöroskog ve Sörbom, 2001; Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003). Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI) ve Artmalı Uyum İndeksi (IFI) 0.96 bulunmuştur. NNFI, modelin karmaşıklığını dikkate alarak bir değer üretir. Bu değeri üretirken karşılaştırdığı modellerin serbestlik derecelerini hesaba katarak üretir. CFI, bağımsızlık modelinin (gizil değişkenler arasında ilişkinin olmadığını öngören model) ürettiği kovaryans matrisi ile önerilen modelin ürettiği kovaryans matrisini karşılaştırır. Modelin değerlendirilmesinde örneklem büyüklüğünü ve modeldeki serbestlik derecesini dikkate alan bir uyum testidir. IFI ise CFI gibi örneklem büyüklüğünü ve modeldeki serbestlik derecesini dikkate alarak değer üreten bir başka uyum indeksidir. NNFI, CFI ve IFI indekslerinin 0.95'in üzerinde olması mükemmel uyuma karşılık gelmektedir (Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003). Çalışmada ortaya konan model için bulunan 0.96 değerleri modelin uygunluğu için 'mükemmel uyum' olarak değerlendirilebilir. Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI) 0.95 olarak bulunmuştur. NFI, Bentler tarafından CFI'daki mantıkla geliştirilmiştir. Karşılaştırdığı modeller bakımından özünde CFI'ya benzer, ancak Ki-Kare dağılımının gerektirdiği sayıtlara uyma zorunluluğu olmaksızın karşılaştırma yapar. 0.90 ve üzeri iyi, 0.95 üzeri mükemmel uyum olarak kabul edilir. Bu çalışma kapsamında elde edilen NFI değeri Schermelleh-Engel ve Moosbrugger (2003)'in belirlediği ölçütler doğrultusunda mükemmel olarak kabul edilebilir. Uyum İyiliği İndeksi (GFI) 0.81 olarak tespit edilmiştir. GFI değerleri 0.00 ile 1.00 arasında değişir ve Uygunluğun örneklem genişliğinden bağımsız olarak değerlendirilebilmesi için geliştirilmiştir. Ki-Kare uyum testine alternatif olarak gösterilebilir (Sümer, 2000). Diğer indekslerde olduğu gibi 0.90 ve üzeri iyi uyum olarak kabul edilir. Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI) değeri 0.76 olarak bulunmuştur. AGFI, Örneklem genişliği dikkate alınarak düzeltilmiş olan bir GFI değeridir. Bu doğrultuda yapılan analiz için elde edilen GFI ve AGFI çok iyi olmasa da kabul edilebilir olduğu söylenebilir.

Ölçeğin test tekrar test güvenilirliğine bakılmış ve üç hafta ara ile 40 öğrenciye yapılan uygulama sonrasında kararlılık katsayısı olarak da yorumlanan iki uygulama arasındaki korelasyon 0.80 olarak bulunmuştur. Ölçüt dayanaklı geçerliği test etmek amacıyla 21 maddelik yakın çevrenin damgalamasını ölçen PYAYÇDÖ ve toplumsal damgalamayı ölçen beş maddelik PYANSDO 202 kişilik bir gruba uygulanmış ve iki ölçek arasındaki korelasyon 0.72 bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılığı hakkında bilgi veren iki yarı güvenilirliğine bakılmış ve güvenilirlik katsayısı 0.90 olarak bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

PYAYÇDÖ'nin Türkçe'ye uyarlanmasına yönelik yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizlerinden elde edilen değerlerin alan yazın çerçevesinde beklenen sınırlar içerisinde olduğu görülmüştür. Ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymak amacıyla yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda orijinal ölçeğe ait tek faktörlü yapının Türk kültüründe de korunduğu saptanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığına ve kararlılığına ilişkin elde edilen veriler ışığında (Cronbach Alfa=0.93; test-tekrar test = 0.80; iki yarı güvenilirliği= 0.90) ölçeğin kabul edilir sınırlar üzerinde güvenilirliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Benzer yapıyı ölçen PYANSDO (Topkaya, 2011) ile bakılan ölçüt dayanaklı geçerliğine ilişkin katsayı 0.72 olarak bulunmuştur. Korelasyon katsayısının çok yüksek çıkmamasının ölçüt olarak alınan PYANSDO'nun beş madde olması ve doğrudan yakın çevrenin değil de toplumdaki genel damgalama eğilimini ölçüyor olması ile ilgili olabileceği düşünülmüştür.

Bireylerin psikolojik yardım arama davranışını etkileyen etmenler konusunda son 20 yıldır kapsamlı araştırmalar yapılmaktadır. Ancak bu çalışmaların çoğu ruhsal hastalıklara ilişkin damgalama konusundadır. Buna karşın psikolojik yardım aramak, sorunun düzeyi ne olursa olsun damgalanma ile sonuçlanabilmektedir. Bu çalışma ile Vogel ve ark., (2009) tarafından geliştirilen ve psikolojik yardım arayışına ilişkin yakın çevrenin damgalamasını ölçen PYAYÇDÖ Türkçe'ye uyarlanmıştır. PYAYÇDÖ'nin Türkçe'ye kazandırılması ile damgalamanın farklı değişkenlerle ilişkisini ortaya koyan niceliksel veriler elde edilmesi, bu veriler aracılığıyla konunun kuramsal zemininin desteklenmesi ve böylece toplumsal ve yakın çevre damgalamasına ilişkin önleme çalışmaları yapılmasına katkıda bulunulması beklenmektedir.

PYAYÇDÖ değinildiği üzere bireyin yakın sosyal çevresinin yaptığı damgalamayı ölçmektedir. Vogel ve ark. (2007), yakın çevrenin yaptığı damgalamanın kendini damgalamayı yordayacağı beklentisiyle her iki değişkeni birlikte incelemişler ve yakın çevre damgalamasının kendini

damgalamayı yordadığını bulmuşlardır. Damgalama sürecinin yardım arayışı üzerindeki etkisi tam da bu noktada ortaya çıkmakta, içselleştirilen toplumsal damgalama bireyin kendini damgalamasına, böylece psikolojik yardım arayışına girmemesine yol açmaktadır. Bu durum kendini damgalamanın ölçülmesini de önemli kılmaktadır. Bu çalışma ile psikolojik yardım hizmeti almak isteyen bireylere toplumsal olarak yapılan damgalamaya daha fazla dikkat çekmek, konunun psikolojik hizmetler alanındaki araştırmacılar tarafından daha ayrıntılı araştırılmasına katkıda bulunmak ve zaman içinde alınabilecek önlemler konusunda adımlar atmak gibi konularda alana katkıda bulunulması beklenmektedir. Çalışmanın üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklem üzerinde yapılması, ölçeğin Türk kültürünü birebir yansıtması adına bir sınırlılık teşkil etmiştir. Orijinal ölçeğin geliştirildiği hedef grup doğrultusunda, Türkiye genelinde farklı ve geniş örneklerle çalışmaları yinelemek ve geliştirmek, bu araştırmayla elde edilen sonuçlara şüphesiz katkı sağlayacaktır. Psikolojik danışmanlık hizmetlerinin yürütülmesinde, danışanlar ve psikolojik danışmanlar açısından önemli bir sorun olan damgalamaya ilişkin Dünya'daki araştırmalara nazaran Türkiye'de damgalama konusunun henüz çok yeni olması göz önüne alındığında, damgalamaya ilişkin belirlemenin yapılabilmesine belli gruplar üzerinde imkan veren bu uyarılma çalışması; yeni ve farklı gruplar üzerinde çalışmalar yapılarak norm ve standardizasyon çalışmalarının yapılmasına ışık tutacaktır.

KAYNAKLAR

- Angermeyer, M.C, Matschinger H. & Riedel-Heller, S.G. (2001). What to do about mental disorder--help-seeking recommendations of the lay public. *Acta psychiatrica Scandinavica*, 103(3), 220-225.
- Atik, G. ve Yalçın, İ. (2011). Help-seeking attitudes of university students: the role of personality traits and demographic factors. *South African Journal of Psychology*, 41(3). 328-338.
- Aydemir, Ö. (2004). Bipolar bozukluğa yönelik tutumlar ve damgalama. *3P Psikiyatri-Psikoloji-Psikofarmakoloji Dergisi*, 12(3), 61-64.
- Bağ, B. ve Ekinci, M. (2005). Sağlık personelinin ruhsal sorunları olan bireylere yönelik tutumlarının araştırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 3(11), 107-127.
- Ben-Porath, D.D. (2002). Stigmatization of individuals who receive psychotherapy: An interaction between help seeking behavior and the presence of depression. *Journal of Social & Clinical Psychology*, 21, 400-413.
- Bilge, A. ve Çam, O. (2008). Ruhsal hastalığa yönelik inançlar ölçeğinin geçerliliği ve güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 9(2), 91-96.
- Bilge, A. ve Çam, O. (2010). Ruhsal hastalığa yönelik damgalama ile mücadele [The Fight against Stigma toward Mental Illness]. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 9(1), 71-78.
- Blaine, B.E. (2000). *The psychology of diversity: Perceiving and experiencing social difference*. Mountain View, CA: Mayfield Publishing.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Corrigan, P.W. (2004). How stigma interferes with mental healthcare. *American Psychologist*, 59 (7), 614-625.
- Corrigan, P., W., Watson, A.,C. & Barr, L. (2006). The self-stigma of mental illness: Implications for self esteem and self efficacy. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(8), 875-884.
- Ebel, R. L. (1965). *Measuring educational achievement*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Egisdottor, S. & Gerstein, L. H. (2009). Beliefs about psychological services (baps): Development and psychometric properties. Research report. *Counseling Psychology Quarterly*, 22(2),197-219.
- Ersoy, M. A. ve Varan, A. (2007). Ruhsal hastalıklarda içselleştirilmiş damgalanma ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*.18(2), 163-171.
- Hair, J., Anderson, R., Babin, B., Black, W. & Tahtam R. (2006). *Multivariate data analysis*. New Jersey, Prentice Hall, Inc.
- Hashimoto, K., Elia, D. & Chambliss, C. (2002). Cross-cultural differences in counseling attitudes: Japanese versus the united states students. *Resources in Education*, ERIC/CASS, CG031905.

- Jöreskog, K. G. & Sörbom, D.(2001). *Lisrel 8: User's reference guide*. Chicago, IL: Scientific Software International, Inc.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keklik, İ. (2009). Profesyonel psikolojik yardım aramaya ilişkin tutumlar: Türk ve Amerikan lisansüstü öğrencilerle karşılaştırmalı bir çalışma. *EJER: Eurasian Journal of Educational Research*, 37.
- Kline, R.B. (2000). *Principles and practice of structural equation modeling*. NewYork: The Guilford Press.
- Komiya, N., Good. G.E. & Sherrod. N.B. (2000). Emotional openness as a predictor of college students attitudes toward seeking psychological help. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 138-143.
- Larson, J.E. & Corrigan, P.W. (2010). Psychotherapy for self-stigma among rural clients. *Journal Of Clinical Psychology*, 66(5), 524-536.
- Ludwиковski, M.V.A., Vogel, D. & Armstrong, P.I. (2009). Attitudes toward career counseling: the role of public and self- stigma. *Journal Of Counseling Psychology*, 56(3), 408-416.
- Ögel, K. (2004). Alkol ve madde kullanım bozukluklarına yönelik tutumlar ve damgalama. *3P Psikiyatri-Psikoloji-Psikofarmakoloji Dergisi*, 12(3), 71-75.
- Özmen E. ve Taşkın, E.O. (2004). Ruhsal hastalığa yönelik tutumların ruh sağlığı hizmetlerine etkisi. *3P Psikiyatri-Psikoloji-Psikofarmakoloji Dergisi*, 12(3), 83-91.
- Özmen, E., Taşkın, E. O., Özmen, E. ve Demet, M. M. (2004). Hangi etiket daha damgalayıcı. Ruhsal hastalık mı? Akıl hastalığı mı? *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(1), 47-55.
- Scheffer, R. (2003). Addressing stigma: increasing public understanding of mental illness. The standing senate committee on social affairs, science and technology. Director, Public Education And Information Services. Centre For Addiction And Mental Health.
- Schermelleh-Engel, K. & Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Schomerus, G. & Angermeyer, M. (2008). Stigma and its impact on help-seeking for mental disorders: what do we know?. *Epidemiologica e Psichiatria Sociale*, 17(1), 31-38.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Sharma, S. (1996). *Applied multivariate techniques*. New York: John Wiley ve Sons Inc.
- Shea, M. & Yeh, C., J. (2008). Asian american students cultural values, stigma and relational self-construal: Correlates of attitudes toward professional help seeking. *Journal of Mental Health Counseling*, 30(2), 157-172.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6) 49-74.

- Tabachnick, B.G. & Fidell L.S. (2007). *Using multivariate statistics*. USA: Pearson Education.
- Topkaya, N. (2011). "Psikolojik yardım niyetinin sosyal damgalanma, tedavi korkusu, beklenen yarar, beklenen risk ve tutum faktörleriyle modellenmesi." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ünal, S., Hisar, F., Çelik, B. ve Özgüven, Z. (2010). Üniversite öğrencilerinin ruhsal hastalığa yönelik inançları. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 23, 145-150.
- Vogel, D. L. & Wade, N.G. (2009). "Stigma and help-seeking" [Online] Retrived on 04-July-2010, at URL: http://www.thepsychologist.org.uk/archive/archive_home.cfm/volume
- Vogel, D.L, Wade, N.G. & Ascheman, P.L. (2009). Measuring perceptions of stigmatization by others for seeking. Psychological help: Reliability and validity of a new stigma scale with college students. *Journal of Counseling Psychology*, 56 (2), 301-308.
- Vogel, D.L., Wade, N.G. & Haake, S. (2006). Measuring the self-stigma associated with seeking psychological help. *Journal of Counseling Psychology* , 53 (3), 325-337
- Vogel, D.L., Wade, N.G. ve Hackler, A.H. (2007). Perceived public stigma and the willingness to seek counseling: the mediating roles of self-stigma and attitudes toward counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 54 (1), 40-50.
- Vogel, D.L., Wester, S.R., Wei, M. & Boysen, G.A. (2005). The role of outcome expectations and attitudes on decisions to seek professional help. *Journal of Counseling Psychology*, 52 (4), 459-470.
- Vogel, D.L. & Wester. S.R. (2003). To seek help or not t to seek help: The risks of self-disclosure. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 351-361.
- Vogel, D.L., Wester. S.R. & Larson. L.M. (2007). Avoidance of counseling: psychological factors that inhibit seeking Hhelp. *Journal of Counseling and Development*, 85, 410-422.

